

УДК 793.33“19/20”

DOI <https://doi.org/10.15407/um-etnolog.2025.22.174>

ПАВЛЮК ТЕТЯНА

докторка мистецтвознавства, професорка, професорка кафедри мистецтв ПВНЗ «Київський університет культури» (Київ, Україна).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3940-9159>

PAVLIUK TETIANA

a Doctor of Art Studies, a professor, a professor at the Department of Arts of the Private Higher Education Institution “Kyiv University of Culture” (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3940-9159>

Бібліографічний опис:

Павлюк, Т. (2025) Вплив медіа на популяризацію бальної хореографії в Україні (друга половина 90-х років ХХ століття – початок 20-х років ХХІ століття). *Українське мистецтвознавство*, 22, 174–185.

Pavliuk, T. (2025) The Influence of Media on the Popularization of Ballroom Choreography in Ukraine (Mid to Late-1990s – Early 2020s). *Ukrainian Art Studies*, 22, 174–185.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2025. Опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

**ВПЛИВ МЕДІА НА ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ
БАЛЬНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ В УКРАЇНІ
(друга половина 90-х років ХХ століття –
початок 20-х років ХХІ століття)**

Анотація / Abstract

Мета статті – проаналізувати тенденції популяризації бальної хореографії в Україні 90-х років ХХ ст. – початку 20-х років ХХІ ст.) через призму специфіки існування бального танцю в медійному просторі. **Методологія дослідження** базується на принципах об'єктивності, історизму, системності, багатofакторності, комплексності. **Наукова новизна:** вперше здійснено мистецтвознавчий аналіз впливу медіа на популяризацію бальної хореографії в Україні (другої половини 90-х років ХХ ст. – початку 20-х років ХХІ ст.). **Висновки.** Підсумовуючи, можна зауважити, що загалом популяризація бальної хореографії в Україні відбувається згідно із загальними тенденціями розвитку культури мас-медіа. Можна констатувати активний розвиток комерційної бальної хореографії – створення спеціальних танцювальних постановок для кіноіндустрії, реклами, fashion-шоу, музичних кліпів, відеоформату, різноманітних телевізійних програм, переважно у форматі реаліті-шоу. До цих явищ додається зростаюча популярність бальних заходів – благодійницьких балів та історичних реконструкцій бальної культури. Відтак розширення медіапростору і при-

кладного застосування бальної хореографії сприяє перетворенню бальних танців на вагоме соціокультурне явище.

Ключові слова: сценічний бальний танець, бальна хореографія, бальний танець, європейська програма бальних танців, латиноамериканська програма бальних танців, конкурсний танець.

The article is aimed at analyzing the trends in the popularization of ballroom choreography in Ukraine in the 1990s to the early 2020s) through the lens of the specifics of ballroom dance's existence in the media space. **The research methodology** is based on the principles of objectivity, historicism, systematics, multifactoriality and comprehensiveness. **Scientific novelty:** an art history analysis of the media influence on the popularization of ballroom choreography in Ukraine (from the second half of the 1990s to the early 2020s) has been conducted for the first time. **Conclusions:** It should be noted summarizing that the popularization of ballroom choreography in Ukraine generally follows the overall trends in the development of mass media culture. An active development of commercial ballroom choreography, including the creation of special dance performances for the film industry, advertising, fashion shows, music videos, video formats, and various television programs, mostly in the reality-show format, can be stated. These phenomena are complemented by the growing popularity of ballroom events, such as charity balls and historical reenactments of ballroom culture. Thus, the expansion of the media space and the practical application of ballroom choreography assist the transformation of ballroom dance into a significant socio-cultural phenomenon.

Keywords: stage ballroom dance, ballroom choreography, ballroom dance, European ballroom dance program, Latin American ballroom dance program, competitive dance.

Вступ. Починаючи з другої половини 90-х років ХХ ст., в Україні спостерігається активне зростання інтересу до мистецтва бальної хореографії, свідченням чому є робота великої кількості танцювальних студій і клубів, системи підготовки педагогів-хореографів у закладах вищої освіти, розвиток конкурсного руху, відродження історичної бальної хореографії та водночас новаторське переосмислення традиційних бальних танців. У цьому сенсі вітчизняна культура також залучена до загальносвітових процесів. Серед значущих причин поширення бальної хореографії в Україні та світі є не тільки збереження й стимуляція подальшої роботи соціальних інститутів з розвитку хореографічного мистецтва, а й широка діяльність засобів масової інформації з популяризації бальних танців.

Упродовж тривалого часу багато фахівців (М. В. Бевз, М. В. Богданова, О. М. Вакуленко, Н. О. Горбатова, О. В. Касьянова, М. Є. Кеба, Ю. Ю. Сахневич, Л. В. Шестопал, Д. І. Шариков та ін.) розглядали вищезазначене питання досить побіжно. Але існують публікації, у яких охарактеризовано телевізійні проекти танцювальної тематики: Д. Д. Базела «Танцювальні шоу кінця ХХ – початку ХХІ століття» [1]; О. С. Бойко «Телевізійні танцювальні шоу в Україні: історія і сучасність» [3]; О. В. Наконечна «Проблеми та перспективи танцювальних шоу-програм в Україні» [8]. Достатньо ґрунтовно розглянуто сценічну бальну хореографію крізь призму естетичних властивостей кіно- й телевидища в західній масовій культурі у дисертаційній роботі А. І. Крися «Сценічна бальна хореографія як явище сучасних видовищних мистецтв» [6].

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю аналізу процесів впливу медіа на популяризацію бальної хореографії в Україні (другої половини 90-х років ХХ ст. – початку 20-х років ХХІ ст.), що є досить важливим для розвитку хореографічної науки і практики.

Виклад основного матеріалу. Існує кілька напрямків взаємодії хореографічного мистецтва (у т. ч. бальної хореографії) та медіа-простору, актуальних і для України, і в глобальному вимірі:

1. Наявність інформації про бальну хореографію в пресі, на телебаченні, стрімінгових каналах, відео-блогів тощо. Через такі види медіа-комунікації широкий загал може побачити концерти із залученням хореографічних номерів, шоу-програми, показові виступи з конкурсного бального танцю, історичні реконструкції балів зі старовинними танцями, постановки бальних танців на театральних майданчиках тощо. Спостерігається присутність бальної хореографії на телебаченні у вигляді прямих трансляцій або записів турнірів і чемпіонатів, створення спецпроектів про видатних хореографів і виконавців бальних танців. Відбувається висвітлення танцювальних фестивалів, конкурсів, змагань також іншими засобами масової інформації (преса, Інтернет, радіо та ін.).

2. Відеокурси з бальних танців – розповсюдження матеріалів з бальної хореографії через виробництво відеоуроків, які поширюються через інтернет-мережу або за допомогою матеріальних носіїв інформації. Така форма роботи набуває дедалі більшої популярності, особливо за умов пандемій та інших обставин сьогодення, коли прямі контакти у великих групах є небажаними або відсутня можливість збиратися колективно за певних причин. Саме тому свої відеокурси нині пропонують не лише великі танцювальні школи, міжнародні хореографічні франшизи, на кшталт академії Альфреда Мюррея, а й менш масштабні танцювальні клуби, дитячі студії, кафедри хореографії ВНЗ, а також танцівники, які працюють поза будь-якими офіційними структурами (наприклад, відеоблогери). За допомогою високих технологій зв'язку доступними стали й тренінги, покази, уроки в режимі онлайн, що можуть бути записаними для подальшого вивчення.

3. Створення груп у соціальних мережах з метою комунікації та згуртування в середовищі професіоналів і аматорів з різних куточків світу. На сьогоднішній день фактично кожна велика танцювальна громада будь-якого формату (клуб, студія, школа, академія) має свої форуми на офіційних сайтах, сторінки у соціальних мережах («Фейсбук», «Інстаграм», «Твіттер»), телеграм-канали тощо. Локальні та глобальні об'єднання професіоналів і аматорів, товариства та федерації бальної хореографії публікують стрічки новин, історичні розвідки, методичні напрацювання, контакти, анонсують події, рекламують свої навчальні послуги, товари для заняття бальними танцями і т. ін. На нашу думку, важливим аспектом такої роботи є спеціальне організаційне керування такими спільнотами, обов'язкова верифікація поданої в Інтернеті інформації, популяризаторська та навчальна місії тощо.

4. Відображення бальних танців у гейм-індустрії. Ця тенденція стрімко посилюється останні два десятиліття. За допомогою музичних ігор (наприклад, Dance central, Dance Sensation, Hottest Party, «ПараПа: Місто танців») користувачі комп'ютерів та ігрових гаджетів можуть засвоїти техніку виконання відомих бальних танців. Всесвітньої популярності набула гра Dance Dance Revolution, яка нині стала повноцінним елементом масової культури. Створена японськими розробниками, вона з'явилась на американському ринку на початку XXI ст. і швидко поширилася. Головною перевагою гри був її активний характер, який дозволяв гравцю зміцнювати серцево-судинну систему і спалювати зайві калорії. Через такі можливості гру навіть масово впровадили до американських шкіл у межах програми боротьби з дитячим ожирінням. Медичні дослідження довели, що в любителів танців Dance

Dance Revolution нормалізувалася вага тіла, артеріальний тиск, покращувався загальний рівень фізичної підготовки [9, с. 431].

Іншою надзвичайно популярною в усьому світі, зокрема, в Україні, танцювальною грою є Just Dance («Просто танцюй»). Її розробник, французька компанія Ubisoft, випустила перший реліз у 2009 році і відтоді щороку оновлює її. Серед багатьох танцювальних стилів гравцям пропонують обирати саунд-треки та виконувати бальні танці латиноамериканської програми.

У 2010-х роках користувачам були запропоновані й більш складні танцювальні симулятори. Це ігри, які за допомогою спеціальних контролерів дозволяють керувати зображенням на екрані ПК або іншого гаджета. Головне завдання виконавця – повторення рухів зірок танцполу. Прикладом є музична відеогра Dance Central для Xbox 360, яка використовує датчик руху Kinect (перша версія вийшла 2010 року).

Опосередковано культуру бальної хореографії експлуатують також ігри для дітей, на кшталт «Вбрання для бальних танців», «Денс-баттл королівських пар» та ін. Тут пропонують обрати сукні, костюми, взуття, аксесуари, зачіски, макіяж для принців і принцес, які виконують бальні танці. Хоча діти й не танцюють у процесі гри, вони частково долучаються до бальної культури та мають можливість побачити загальну естетику бально-хореографічного виконавства. Отже, інтерес до бальних танців, який виникає в ході гри, може стати стимулом для відвідування танцювальної школи або клубу.

У 2016 році компанія BBC Worldwide замовила гру Strictly Come Dancing: The Game для мобільних додатків. У грі використовується суміш мальованої анімації та даних технології «захоплення рухів» реальних танцівників. Пари, які здобули популярність на шоу Strictly Come Dancing, стають основою для комп'ютерної обробки, у результаті якої виникає рухливе зображення техніки бальних танців: квікстеп, джайв, танго, сальса, чарльстон, віденський вальс, румба, ча-ча-ча, пасодобль. Гравці мають можливість також «змінювати вбрання» танцівників (доступно понад 150 суконь для партнерки та різні варіанти одягу для партнера). Гра Strictly Come Dancing була випущена в App Store та Google Play на початку 2016 року і відтоді регулярно оновлюється, відповідно до новинок сезонів самого шоу.

Останнім часом з'явилися й розробки у сфері доповненої реальності (AR – augmented reality), які допомагають початківцям оволодіти складними для них кроками та фігурами бальних танців. Додаток Dance Reality для iPhone, створений у 2017 році, не замінить занять з викладачем танців, але є корисним інструментом для домашньої практики. Програма дозволяє краще запам'ятовувати рухи сальси та інших танців, добре тримати ритм. Нею можна послуговуватися як для індивідуального виконання, так і в парі. Гра проста у використанні: треба дивитися через камеру айфона, бачити різнокольорові сліди-підказки, які з'являються в необхідний час у необхідному місці, та робити відповідні кроки [11]. Для вдосконалення методик вивчення бальної хореографії працює також сучасна робототехніка. Зокрема, японські інженери створили людиноподібних роботів-партнерів, які допомагають розучувати бальні танці, замінюючи партнера. Це дуже зручно для індивідуальної практики, а також у ситуації, коли на паркеті не вистачає партнерів [13].

На сьогоднішній день ведуться активні розробки танцювальних симуляцій у віртуальній реальності. Виконавець, за умов застосування спеціальних гаджетів, матиме можливість не лише отримувати підказки від віртуального вчителя танців, а й бачити себе танціником у будь-якому бальному залі світу чи в інших культових

місцях, обирати на власний смак партнера чи партнерку, вечірню сукню, смокінг чи більш екзотичний одяг, змінювати музичний супровід, прискорювати чи уповільнювати темп тощо. Усе це сприятиме індивідуальній практиці з бальної хореографії, зменшить залежність танцівників-любителів від тренувань у великих залах, адже за допомогою віртуальної реальності вправлятися можна в будь-якому місці за будь-яких обставин.

5. Активне залучення та використання пластичних образів бальних танців у сучасному кінематографі. На сьогоднішній день світова кіноіндустрія має чималу фільмографію з ігрового кіно, головною темою якого є бальні танці. Такими є рейтингові кінокартини «Тримай ритм» (2006) режисера Ліз Фрідлендер, «Потанцюймо» (2004) режисера Пітера Челсома, «Тільки в танцювальній залі» (1992) режисера База Лурманна, «Брудні танці» (1987) режисера Емілія Ардоліно, «Урок танго» (1997) режисерки Саллі Поттер та багато інших.

Бальні танці не лише опиняються у фокусі уваги режисерів ігрового кіно, а й є цікавими для документалістів. Актуальними для української культури є такі приклади неігрового кіно, як «Бальний король» режисерки Світлани Ліщинської (2019) про видатного хореографа та педагога Петра Горголя; «Виконавець бального танцю» («Ballroom dancer») данських режисерів Крістіана Бонке та Андреаса Кефоеда про Славіка Крикливого – танцівника, який починав свою кар'єру в Києві; «Божевільно гарячий танцпол» («Mad Hot Ballroom») – документальний фільм 2005 року режисерок Мерілін Агрело та Емі Сьюел, присвячений навчальній програмі бальних танців нью-йоркського департаменту освіти. Також важливою для дослідження історії бальної хореографії є відеохроніки, телерепортажі та кінодокументалістика минулих часів, наприклад, документальний фільм «Бурштинова пара» 1968 року.

На окрему увагу заслуговують серіали про життя й діяльність виконавців бальних танців: «Ласкаво просимо на паркет» («Ballroom e Youkoso») – японський анімаційний серіал режисера Йосімі Ітадзу (2017), «Таємне життя бального танцю» («The Secret Life of the Ballroom») – британський проект, який знімається з 2017 по теперішній час, веб-серіал 2020 року каналу HBO під назвою «Легендарний» (Legendary) про реаліти змагань з бального танцю, серіал стрімінгового каналу Netflix «Дитячий бальний зал» («Baby Ballroom») (вихід у 2017 р., продовжено до 2021 р.) тощо.

На нашу думку, для розвитку вітчизняної культури та мистецтва дуже важливим є долучення бальних танців до тематики кіновиробництва, відповідно, актуальним видається пошук замовників, продюсерів і спонсорів, які б сприяли випуску кінокартин, присвячених бальній хореографії.

6. Застосування бальної хореографії в різних видах реклами (насамперед аудіовізуальної). Ефектність і видовищність бальних танців є причиною присутності їх у рекламних сюжетах, що доводить багатолітній досвід роботи піарників. Так, уперше бальні танці з'явилися в телерекламі після Другої світової війни. У роліку для компанії «Coca-Cola» знялися танцюристи Альфа Дейвіс і Джулі Ріббі, переможці Відкритого чемпіонату з бальних танців Великобританії 1956 року: після кружляння у вальсі пара зупинялася біля столика з Coca-Cola, щоб посмакувати освіжаючим напоєм [9, с. 435].

На нашу думку, така різнобічна медіа-присутність бальної хореографії є дуже важливою для популяризації бальних танців. Донесення до широкого загалу художнього потенціалу бальної хореографії сприяє тому, що цей вид мистецтва не перетворюється на вузькопрофільний об'єкт інтересу для обмеженої групи її поціновувачів.

вачів. Важко не погодитися з А. Бекасовим, який стверджував, що саме завдяки використанню медійного простору бальні танці протягом перших десятиліть XXI ст. набувають неабиякої популярності, оскільки демонстрація різноманітних стилів і напрямів танцювального мистецтва, поширення інформації про діяльність відомих хореографів-постановників, танцюристів та колективів сприяє підвищенню обізнаності суспільства в цій галузі, спонукає широкий загал до занять цим видом мистецтва у дозвіллевій, аматорській та професійній формі [2, с. 226].

З іншого боку, саме наявність бальної хореографії в ЗМІ значно трансформує цей вид мистецтва, що зумовлено насамперед конкурентною боротьбою медійників за увагу публіки. Сучасний бальний танець в умовах медіа-простору орієнтований на ефектність, на те, щоб якомога більше вразити глядача неординарним візуальним планом, складним хореографічним текстом та трюковою технікою. До того ж бажання досягти комерційного успіху хореографічних постановок на медіа-ринку передбачає застосування форм і методів, які гарантують загальну доступність танцювального мистецтва та сприяють розширенню цільової аудиторії. Такими прийомами «демократизації» бальної хореографії є використання відомих музичних композицій як супроводу, популярних візуальних образів, актуальних сюжетів, мемів, елементів пародії та інших численних конотацій.

Технологічні можливості сучасних медіа збагачують і художньо-візуальне оформлення танцювальних програм. Новітні хореографічні проекти характеризуються залученням спецефектів, комп'ютерної графіки, яскравих костюмів, макіяжу, зачісок. Нинішнім медіа-постановкам бальної хореографії притаманна динамічна сценографія, яка через створення унікального сценічного простору, гру з освітленням, використання кінетичних декорацій, проекційної апаратури тримає увагу глядачів, забезпечуючи незабутні враження. Тут бальні танці, за задумом їх постановників і виконавців, відверто набувають максимальної видовищності. Зрештою, вони теж постають одним з механізмів утворення популярних образів, тобто перетворюються на комерційний продукт, орієнтований на масове виробництво та споживання.

У зв'язку з цим варто навести зауваження С. Дункевича: «Сьогодні “елітарні” види мистецтва, до яких відноситься і хореографія, змушені використовувати досвід шоу-бізнесу: щоб явище культури, мистецька подія, твір були помічені публікою і отримали визнання, вони повинні перетворитися на шоу. По мірі комерціалізації культури в цілому, танцювальне видовище набуває характеру товару, який повинен бути конкурентним на ринку інших культурних товарів, розважальних і медіа-програм» [4, с. 72].

Хореографічне мистецтво в медійному просторі охоплює більш велику глядацьку аудиторію, порівняно з концертно-театральним залом або конкурсним танцполом. Зокрема, концептуальна особливість сучасного телебачення полягає в тому, що найчастіше танцювальні програми, представлені на телеекрані, виконують розважальну функцію. Для глядача вони постають пасивною формою дозвіллевої діяльності й тому спрямовані на його максимальний емоційний комфорт і психічну релаксацію. Така ситуація є тенденційною на сьогоднішній день і вона радикально відходить від часів появи телебачення, коли популярними були не лише трансляції виступів танцюристів, а й телеуроки з хореографії, що допомагали мільйонам глядачів вивчити кроки й фігури бальних танців (наприклад, за часів УРСР любителям танців була добре відома передача Київського телебачення «Танцюйте з нами» з її

ведучим Валерієм Корзиніним). Проте формат телевізійного танцкласу, популярний ще у 1970–1980-х роках, відійшов у минуле (частково його замінено навчальними відеороликами в інтернет-мережі).

Аналіз способів залучення хореографічного мистецтва в сучасне телевізійне середовище доводить, що існують різні форми наявності бальних танців на телеекранах: масштабні телевізійні проекти, спрямовані на популяризацію бальної хореографії; заставки між окремими епізодами програм; антуражний танець як окремий номер у музичних концертах і відеокліпах; програми, присвячені відомим танцівникам і балетмейстерам–постановникам; рекламні ролики, у яких бальний танець постає експресивним візуальним елементом тощо.

Одним із вдалих прикладів залучення бальної хореографії у галузь маскульту через медійний простір є телевізійні танцювальні проекти, які мають стійку популярність серед глядацької аудиторії. Прикладами таких медіа–програм є численні данс-шоу; вони популяризують хореографію різних стилів і технік, перетворюючи її на масовий продукт (наприклад, «Танцюють всі», «Танцюю для тебе», «Танці з зірками», «Майданс» та ін.).

Танцювальні телешоу є потужним інструментом формування глядацьких смаків, впливаючи на становлення нових ідеалів краси й поведінки серед широкого загалу. Для максимального впливу на глядачів до проектів залучають «брендові» особистості, які вже отримали кредит довіри й уваги від публіки. Саме через самоідентифікацію з улюбленими зірками відбувається просування пов'язаних із хореографічним мистецтвом ідей, підняття рейтингів і, що значуще для спонсорів і організаторів проектів, нав'язування рекламної продукції.

Іншим важливим аспектом сучасного танцювального шоу є його обов'язкова інтерактивність, тобто безпосередній зв'язок із глядачами. Режисери проектів навмисно створюють ілюзію знищення комунікативних бар'єрів між глядачами та тими, хто перебуває на сцені. Важливим для широкого загалу є також відчуття безпосереднього впливу на розвиток подій у шоу, можливості на власний розсуд змінити його сценарій. Наприклад, глядацьке голосування нарівні з оцінками журі вирішує долю учасників і визначає їхні місця у змаганнях. Окрім того, глядачі в студії, а також у соцмережах, на сайтах і форумах телеканалів, створюють групи підтримки тих чи інших танцівників, і через це висловлюють своє захоплення та вподобання. Режисери у свою чергу уважно вивчають настрої публіки та підлаштовують подальший сценарій під її смаки.

На слушну думку С. Дункевича, «танцювальні телевізійні шоу, незважаючи на видимі недоліки (“приниження” високого мистецтва, орієнтованість на масового глядача, комерціалізація, наслідування західних зразків і стандартизація), виконують і ряд соціально важливих функцій. З одного боку, вони задовольняють не тільки потреби аудиторії у відпочинку, у фізичній та емоційній розрядці, у розвазі, але і в духовному піднесенні, внутрішньої гармонії, залученні до прекрасного. З іншого – привертають увагу телеглядачів до бальних танців і виконують місію популяризації цього виду мистецтва» [4, с. 73].

Одним з показових зарубіжних проектів, що активно використовує пластичну мову бальної хореографії, є шоу «Запали підлогу» («Burn the Floor»), створене в 1997 році за участі Елтона Джона як продюсера. Головною метою, задекларованою на офіційному сайті шоу, є «здійснення революції» у традиційному стилі бальних танців. На думку хореографів, які працюють над цим проектом, саме комбінація відвертої

пристрасної образності та новаторської техніки здатні оновити мистецтво бальної хореографії, додати до класичних взірців «заразливої та бунтівної енергії» [10].

Важливою складовою творчих пошуків компанії є не тільки сучасна сценографія та візуальне оформлення танцювальних виступів, а й еклектична жива музика, що пропонує виконувати вальси, фокстроти, танго, пасодоблі під незвичний акомпанемент. Лексика бального танцю на шоу «Burn the Floor» містить елементи сучасної хореографії, і це робить виступи танцівників більш видовищними. Таким чином, через гру з костюмами, освітленням, музичним супроводом традиційні бальні танці отримують новий ракурс осмислення. На сьогоднішній день директором шоу є Джейсон Гілкисон, за його ініціативи театральна компанія «Burn the Floor» впроваджує нові стратегії популяризації бальних танців. Зокрема, організатори пропонують любителям бальної хореографії інтерактивні онлайн-уроки та перегляди шоу в онлайн-кінотеатрах [10].

Проте найпопулярнішим телепроектом, який активно залучає бальну хореографію до своїх програм, є всесвітньо відоме шоу «Strictly Come Dancing» (за оновленою версією «Come Dancing»). Цей британський телевізійний танцювальний конкурс був створений каналом BBC One у травні 2004 року, і від самого початку бальні танці європейської та латиноамериканської програм посіли тут чільне місце [12, с. 8]. Формат шоу було експортовано в понад 40 країн світу, у тому числі і в Україну!

Залучення селебрітіз є головним принципом підбору учасників програми «Come Dancing». У пару до високофахових професійних танцівників, які здебільшого є невідомими для пересічного глядача, підбирають знайомі «медійні» обличчя акторів, співаків, телеведучих, шоуменів тощо. Участь пар у форматі Pro-Am («professional + amateur», тобто «професіонал + любитель») не лише викликає жвавий інтерес у публіки, а й дозволяє у стислі терміни готувати високоякісні хореографічні номери.

На вітчизняному телебаченні британський формат став відомий під назвою «Танці з зірками». Програма стартувала у вересні 2006 року на телеканалі «1+1». Її першими ведучими стали Тіна Кароль та Юрій Горбунов. У журі телешоу були запрошені такі відомі фахівці з бальної хореографії, як Григорій Чапкіс, Олексій Литвинов, Вадим Єлізаров, а також фахівець з сучасної хореографії, продюсерка та телережисерка Олена Коляденко. Музичний супровід телепрограми було забезпечено естрадно-духовим оркестром «Либідь».

Телепроект «Танці з зірками» сприяв популяризації бальних танців в Україні. Уже після перших ефірів на «1+1» бальна хореографія привернула увагу широких верств населення, відбулося масштабне відкриття танцювальних шкіл, студій, гуртків тощо. З 2006 року почався активний період проведення балів та інших танцювальних заходів, на яких учасники могли продемонструвати свої здібності у виконанні бальних танців. Бальна хореографія почала постійно використовуватися в телевізійних музичних проектах, концертах, шоу, відео-кліпах, рекламі, театральних виставах, різноманітних творчих проектах та заходах, що створювалися в Україні.

Варто звернути увагу, що британське телевізійне шоу «Come Dancing», яке імпортується по всьому світу, на українському телеканалі «1+1» було реалізовано на найвищому професійному рівні саме через потужний розвиток сценічної бальної хореографії в Україні.

У 1994 році рішенням ректорату КНУКіМ було створено першу (і єдину на той час) у Європі кафедру бальної хореографії, ініціаторами якої стали професорка Олена Василівна Касьянова та професор Олег Євгенович Касьянов. На кафедрі розроби-

ли освітню стратегію, яка передбачала навчання фахівців з бальної хореографії з акцентом на її театральну-сценічну аспект. Підготовка на кафедрі відбувалася через інтеграцію вузькоспеціалізованих навчальних програм із широким спектром загально-хореографічних та мистецтвознавчих дисциплін. Саме тому Україна є лідером серед інших країн світу щодо популяризації бальних танців через театральну-сценічну практику. Випускників і студентів кафедри бальної хореографії КНУКіМ часто запрошують як балетмейстерів та учасників на різноманітні телепроекти. Окремі з них відіграли важливу роль у створенні телевізійного шоу «Танці з зірками». Так, найяскравішими показовими виступами прямих ефірів «Танці з зірками-3» (третій сезон відрізнявся присутністю учасників та суддів з інших країн) були балетмейстерські роботи, представлені шоу-балетом «Міленіум». Саме в діяльності балету «Міленіум», під керівництвом Тетяни Павлюк, було втілено концептуальні засади кафедри бальної хореографії КНУКіМ, її очільниці О. Касьянкової та підготовленого нею молодого покоління педагогів, перший випуск яких відбувся 1999 року. Варто зазначити, що більшість професійних танцюристів телепроекту «Танці з зірками» були випускниками та викладачами саме кафедри бальної хореографії КНУКіМ: Олена Шоптенко, Юлія Окропирідзе, Олексій Базела, Анна Кареліна, Юлія Сахневич та ін.

Програма «Танці з зірками» тричі здобула нагороди премії «Телетріумф»: у номінації «Розважальна програма» (2007 та 2008 рр.), у номінації «Розважальне форматне шоу» (2018). Хореографічні композиції шоу «Танці з зірками» вже на початку його розвитку (2006–2008) базувалися здебільшого на основі лексики бального танцю з незначним використанням елементів інших видів хореографічного мистецтва.

За даними сайту «Телекритика», у шостому сезоні 2019 року бальна хореографія перетворилася на домінуючий компонент проекту. Збільшення долі бальних танців у програмі, з одного боку, є логічним наслідком розвитку «Танців з зірками» в умовах вітчизняної культури, з іншого, – настановою від шоуранерів та організаторів проекту з Великобританії [7]. У 2020 році шоу продовжило роботу, долаючи об'єктивні складнощі в умовах пандемії, і наявність бальної хореографії на танцполі залишається незмінною особливістю цього проекту.

Британський проект «Strictly Come Dancing» має й дочірні відгалуження та постійно пробує себе в нових форматах. Одним з експериментів компанії було проведення танцювального конкурсу під маркою «Євробачення» разом із Європейською мовною спілкою. Організації цього медіа-заходу сприяла й Міжнародна федерація танцювального спорту. Перший «Танцювальний конкурс Євробачення» відбувся 1 вересня 2007 року в Лондоні, у ньому брали участь 16 країн. У 2008 році конкурс було проведено в британському місті Глазго. На ньому виступили танцівники з 14 країн. На жаль, через брак коштів у тих країнах, де мав відбутися наступний танцювальний конкурс Євробачення, проект було зупинено.

Україна брала участь у всіх проведених танцювальних конкурсах Євробачення. У Лондоні 2007 року країну представляли Ілля Сидоренко та Юлія Окропирідзе, на той час студенти Київського національного університету культури і мистецтв. Пару готувала відомий київський тренер Валентина Федорчук. Тоді вітчизняні танцівники посіли друге місце на танцювальному Євробаченні. На конкурсі в Глазго у 2008 році Україну представляли Лілія Подкопаєва та Сергій Костецький, які здобули бронзову нагороду. Хоча цей проект, на жаль, не виявився життєздатним, він став показовим для діагностики рівня вітчизняної бальної хореографії. Українські

танцюристи довели свою конкурентоздатність у змаганнях міжнародного рівня, а Україна стала країною-учасницею, яка входила в трійку переможців усіх проведених конкурсів танцювального Євробачення.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку культури актуальним є створення телевізійних танцювальних проєктів у форматі реаліті, з домінуванням прямих ефірів, зірковими учасниками, рейтинговою інтерактивною системою та обов'язковою присутністю бальної хореографії як художньої складової.

На нашу думку, стрімке зростання популярності бального танцю в Україні відбувається через його широку наявність у медійному просторі; і тут важливим постає не тільки ефект ідентифікації глядача з виконавцями танцювальних реаліті-шоу, а й загальне посилення інтересу до бального танцю як до художнього явища. Навіть перебираючи на себе деякі аспекти шоу-бізнесу (видовищність, презентативність, інтерактивність, гедоністичність, залучення до участі «зірок» шоу-бізнесу й інших відомих особистостей, присутність інноваційних та еклектичних танцювальних елементів та ін. [4, с. 70–73]), бальна хореографія в телевізійних проєктах зберігає властиву жанру самодостатність. Адже історична специфіка, шляхи розвитку та особливості знакової системи бального танцю роблять його одним з найбільш видовищних та водночас зрозумілих, навіть для непідготовленого глядача, видів хореографічного мистецтва (порівняно з деякими напрямками сучасних танців, пластична мова яких виникла недавно й значно суперечить традиційно-масовим уявленням про культуру рухів).

Згідно зі слушною думкою О. Касьянова, популярність бальних танців, створених на фольклорно-національній основі різних країн світу, також безпосередньо пов'язана з розповсюдженням у «мюзиклах або кінофільмах, які пропагували ту чи іншу танцювальну культуру» [5, с. 1]. Продовжуючи його думку, можна стверджувати, що саме медійні засоби поширення сучасного мистецтва сприяють і подальшій інтеграції глобальної танцювальної спільноти, і збереженню тих зразків, що є своєрідною візитівкою танцювальної культури кожної країни, що має свої особливості та спирається на суспільний менталітет.

Медійна присутність бальної хореографії дозволяє також розширити світогляд виконавців і поціновувачів цього виду мистецтва, сприяє формуванню національної самосвідомості особистості. Загалом присутність бальної хореографії в гейм-індустрії, інтернет-просторі та телевізійних медіа-проєктах має амбівалентне значення для розвитку цього виду мистецтва. З одного боку, це явище свідчить про актуальність і високу адаптивність бальних танців до реалій сучасного техногенного світу. З іншого боку, зсув бальної хореографії в бік цифрових технологій і медіамистецтва є небезпечним з погляду ідеї живого спілкування в процесі парного та групового виконання бальних танців. Проте можна прогнозувати, що бальна хореографія і в подальшому буде розвиватися як окремий підвид медіамистецтва. Це дозволить за допомогою сучасних технологій комунікації взаємодіяти в режимі реального часу та здійснювати сумісні проєкти виконавцям з різних куточків планети, незважаючи на їхню географічну віддаленість.

Висновки. Підсумовуючи, можна зауважити, що загалом популяризація бальної хореографії в Україні відбувається згідно із загальними тенденціями розвитку культури мас-медіа. Можна констатувати активний розвиток комерційної бальної хореографії – створення спеціальних танцювальних постановок для кіноіндустрії, реклами, fashion-шоу, музичних кліпів, відеоформату, різноманітних телевізійних

програм, переважно у форматі реаліті-шоу. До цих явищ додається зростаюча популярність бальних заходів – благодійницьких балів та історичних реконструкцій бальної культури. Відтак розширення медіапростору і прикладного застосування бальної хореографії сприяє перетворенню бальних танців на вагоме соціокультурне явище.

Джерела та література

1. Базела Д. Д. Танцювальні шоу кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2015. Вип. 16. С. 84–89.
2. Бекасов А. В. Танцювальна культура в системі культіндустрій сьогодення. *Мистецтвознавчі записки*. Київ, 2010. Вип. 18. С. 223–228.
3. Бойко О. С. Телевізійні танцювальні шоу в Україні: історія і сучасність. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Мистецтвознавство*. 2017. Вип. 36. С. 66–76.
4. Дункевич С. Г. Танцювальне телевізійне шоу як елемент візуальної культури (з прикладу проекту «Танці з зірками»). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філософія. Культурологія. Політологія. Соціологія»*. 2014. Т. 27 (66). № 1. С. 69–74.
5. Касьянов О. Є. Класифікація сучасної бальної хореографії. *Publishing house Education and Science s.r.o. Архів наукових публікацій : вебсайт*. URL : http://www.rusnauka.com/NTSB_2006/MusicaAndLife/2_kas_janov%20o.je..doc.htm (дата звернення: 03.02.2025).
6. Кризь А. І. Сценічна бальна хореографія як явище сучасних видовищних мистецтв : дис. <...> канд. мистецтвозн. : 26.00.01 / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2023. 230 с.
7. Мандрик П. Більше танцю та пристрасті. Яким буде новий сезон шоу «Танці з зірками». *Телекритика*. 23.08.2019. URL : <https://telekritika.ua/bolshe-tanca-i-strasti-kakim-budet-novuj-sezon-shou-tanci-z-zirkami/> (дата звернення: 05.12.2024).
8. Наконечна О. В. Проблеми та перспективи танцювальних шоу-програм в Україні. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2017. № 2. С. 159–163.
9. Павлюк Т. С. Бальна хореографія ХХ – початку ХХІ ст.: генезис, соціокультурний контекст, тенденції розвитку : дис. <...> д-ра мистецтвозн. : 26.00.01 – теорія та історія культури / НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2021. 560 с.
10. Burn the Floor : official site. URL : <http://www.burnthefloor.com/?lang=ru> (дата звернення 03.02.2025).
11. Capristo B. A. Dance and the use of technology. Ohio : University of Akron, 2012. 48 p.
12. Dance Vision. International Dancers Association: official site. URL : <https://dancevision.com/> (дата звернення 03.02.2025).
13. Kosuge K. and al. Partner Ballroom Dance Robot (PBDR). *Journal of Control, Measurement, and System Integration*. January 2008. Vol. 1. No. 1. P. 74–80. DOI : <https://doi.org/10.9746/jcmsi.1.74>.

References

1. BAZELA, Dmytro. Dance Shows of the Late 20th and Early 21st Century. *Culture and Art in the Contemporary World*, 2015, vol. 16, pp. 84–89 [in Ukrainian].

2. BIEKASOV, A. Dance Culture in the System of Contemporary Cultural Industries. *Art Studies Notes*. Kyiv, 2010, vol. 18, pp. 223–228 [in Ukrainian].
3. BOIKO, Olha. Television Dance Shows in Ukraine: History and Modernity. *Bulletin of the Kyiv National University of Culture and Arts. Art Studies*, 2017, iss. 36, pp. 66–76 [in Ukrainian].
4. DUNKEVYCH, Svitlana. Dance Television Show as an Element of Visual Culture (Exemplified by the «Dancing with the Stars» Project). *Scientific Notes of V. Vernadskyi Tavrida National University. Series «Philosophy. Culturology. Political Science. Sociology»*, 2014, vol. 27 (66), no. 1, pp. 69–74 [in Ukrainian].
5. KASIANOV, O. Classification of Modern Ballroom Choreography. *Publishing House Education and Science s.r.o. Archive of Scientific Publications: Website* [online] [viewed 03 February 2025]. Available from: http://www.rusnauka.com/NTSB_2006/MusicaAndLife/2_kas_janov%20o.je..doc.htm [in Ukrainian].
6. KRYS, Andrii. *Stage Ballroom Choreography as a Phenomenon of Modern Performing Arts: A Ph.D. Thesis in Art Studies: 26.00.01*. Kyiv National University of Culture and Arts. Kyiv, 2023, 230 pp. [in Ukrainian].
7. MANDRYK, Pavlo. More Dance and Passion. What Will the New Season of the “Dancing with the Stars” Show Be Like. *Television Criticism*, 23.08.2019 [online] [viewed 05 December 2024]. Available from: <https://telekritika.ua/bolshe-tanca-i-strasti-kakim-budet-novyj-sezon-shou-tanci-z-zirkami/> [in Ukrainian].
8. NAKONECHNA, Oksana. Problems and Prospects of Dance Show Programs in Ukraine. *Bulletin of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts*, 2017, no. 2, pp. 159–163 [in Ukrainian].
9. PAVLIUK, Tetiana. *Ballroom Choreography of the 20th – Early 21st Century: Genesis, Socio-Cultural Context, Development Trends: A Doctor of Art Studies Thesis: Specialization 26.00.01 – Theory and History of Culture*. National Academy of Sciences of Ukraine, M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2021, 560 pp. [in Ukrainian].
10. ANON. *Burn the Floor: Official Site* [online] [viewed 03 February 2025]. Available from: <http://www.burnthefloor.com/?lang=ru> [in English].
11. CAPRISTO, Beth Ann. *Dance and the Use of Technology*. Ohio: University of Akron, 2012, 48 pp. [in English].
12. ANON. *Dance Vision. International Dancers Association: Official Site* [online] [viewed 03 February 2025]. Available from: <https://dancevision.com/> [in English].
13. KOSUGE, Kazuhiro, Takahiro TAKEDA, Yasuhisa HIRATA, et al. Partner Ballroom Dance Robot (PBDR). *Journal of Control, Measurement, and System Integration*, 2008, January, vol. 1, no. 1, pp. 74–80. DOI: <https://doi.org/10.9746/jcmsi.1.74> [in English].

Конфлікт інтересів

Авторка не має потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

Отримано / Received 16.06.2025

Рекомендовано до друку / Recommended for publishing 02.10.2025

Опубліковано / Published 18.12.2025